

FAKULTNÍ NEMOCNICE®
OLOMOUC

MONITORING ČISTÝCH PROSTOR V PRAXI

LUKÁŠ FEDOR, JARMILA KOHOUTOVÁ
Oddělení nemocniční hygieny

XXVI. Mezinárodní konference NEMOCNIČNÍ EPIDEMIOLOGIE A HYGIENA
16. - 17. 4. 2019, Hotel Continental**** Brno

Legislativa

- ❑ zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících
- ❑ vyhláška MZ č. 6/2003 Sb., kterou se stanoví hygienické limity, chemických, fyzikálních a biologických ukazatelů pro vnitřní prostředí pobytových místností některých staveb
 - ❑ § 5 odst. 1: nepřipustnost viditelného nárůstu plísní na zdech a povrchu pobytových místností
 - ❑ § 5 odst. 2: hygienický limit pro kvalitu vnitřního prostředí staveb (s výjimkou prostorů vyžadujících zvýšené nároky na jeho čistotu ?) pro koncentraci bakterií 500 KTJ.m⁻³, pro koncentraci plísní 500 KTJ.m⁻³
- ❑ EUR 14988 EN – European Collaborative Action “Indoor Air Quality and its Impact on Man“, Biological Particles in Indoor Environments, 1993
- ❑ AHEM č. 1/2002 Standardní operační postupy pro vyšetřování mikroorganismů v ovzduší a pro hodnocení mikrobiologického znečištění ovzduší ve vnitřním prostředí, SZÚ Praha
- ❑ příloha č. 1 k vyhlášce č. 553/2007 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na prevádzku zdravotníckych zariadení z hľadiska ochrany zdravia
- ❑ ČSN EN ISO 14644-1 Čisté prostory a příslušné řízené prostředí-Část 1: Klasifikace čistoty vzduchu

EUR 14988 EN, AHEM č. 1/2002

Kategorie znečištění	Bakterie (KTJ.m ⁻³)	Plísně (KTJ.m ⁻³)
velmi nízké	< 50	< 25
nízké	< 100	< 100
střední	< 500	< 500
vysoké	< 2 000	< 2 000
velmi vysoké	> 2 000	> 2 000

❑ Příkladový seznam

- ❑ velmi nízké: superseptický operační sál – kostní operace, transplantace, popáleniny, JIP, hematologie
- ❑ nízké: příslušenství operačních sálů – příprava a probouzení pacienta, aseptický operační sál, lůžkový sál JIP, porodní sál, angiografie, transfuzní odběrový box,
- ❑ střední: ostatní příslušenství operačních sálů, zákrovový sál, novorozenecká jednotka, pooperační pokoj, místnost pro aplikaci a odběr nukleární medicíny, diagnostická pracoviště odborných oddělení – bronchoskopie, laparoskopie,

Príloha č. 1 k vyhláške č. 553/2007 Z.z.

NAJVYŠŠIE PRÍPUSTNÉ KONCENTRÁCIE PRACHOVÝCH ČASTÍČ A MIKROBIOLOGICKÝCH FAKTOROV V ČISTÝCH PRIESTOROCH ZARIADENIA

Trieda čisto-ty	Najvyššie prípustné koncentrácie				Zariadenie priestorov podľa nárokov na čistotu	Poznámka
	Prachové častice/m ³		Nepatog. života-schopné mikroorga-nizmy	Patogénne mikroorganiz-my		
	> 0,5 µm	> 5 µm	KTJ/m ³	KTJ/m ³		
					Trieda čistoty je určená dekadickým logaritmom najvyššie prípustného počtu prachových častíc s veľkosťou od 0,5 µm v 1 m³ vzduchu. Počty častíc sa merajú v priestoroch mimo času prevádzky najskôr 15 až 20 minút po skončení činnosti. Počas prevádzky môžu byť namerané hodnoty o 1 triedu nižšie ako mimo času prevádzky. Neuvedené priestory sa zaraďujú do tried čistoty primerane podľa náročnosti úkonu z hľadiska čistoty prostredia.	
M 3,5	3530	0	< 1	< 1	Superseptická operačná sála pre transplantácie vrátane sálových dvojčiat: neurochirurgické, kostné a popáleninové operácie, vnútročné operácie, operácie srdca a veľkých ciev v mieste operačného poľa, sterilná posttransplantačná jednotka intenzívnej starostlivosti (JIS), sterilný box pre osoby s chorobou z ožiarenia a popáleninová jednotka.	ISO 5
M 4,5	35300	247	5	< 1	Okolie operačných stolov superseptickej operačnej sály, operačná sála pre aseptické a septické výkony v mieste operačného poľa, priestory na manipuláciu so sterilnými zdravotníckymi pomôckami.	ISO 6

Čiastka 231

Zbierka zákonov č. 553/2007

Strana 4007

M 5,5	353000	2470	100	< 1	Zázemie priestorov tried čistoty M 3,5 a M 4,5: aseptická a septická operačná sála vrátane sály určenej pre laparoskopické a artroskopické zákroky, pôrodná a sekčná sála, čistá strana a sklad sterilných zdravotníckych pomôcok centrálnej sterilizácie, lôžková sála oddelenia anestéziológie a intenzívnej medicíny, JIS pacientov so závažným oslabením imunity a patologických novorodencov, angiografická vyšetrovňa s použitím intravaskulárných katétrov a sond.	ISO 7
M 6,5	3530000	24700	500	< 1	Zázemie operačnej sály triedy čistoty M 5,5: pooperačná izba, novorodenecká jednotka, aplikácie a odbery v nukleárnej medicíne, endoskopická vyšetrovňa, zákroková miestnosť pre malé a povrchové chirurgické výkony, ktoré nie sú spojené s otváraním telesných dutín.	ISO 8

Legislativa čisté prostory/tkáňové banky, léčiva

- ❑ vyhláška č. 84/2008 Sb., správné lékárenské praxi, bližších podmínkách zacházení s léčivy v lékárnách, zdravotnických zařízeních a u dalších provozovatelů a zařízení vydávajících léčivé přípravky
- ❑ SÚKL VYR 36 Čisté prostory (EU GMP Annex 1 Update 2008)

18. Doporučené limity pro mikrobiologickou kontaminaci čistých prostor ve stavu "za provozu":

Třída	Doporučené limity pro mikrobiologickou kontaminaci (a)			
	Vzorkování vzduchu CFU/m ³	Petriho miska (průměr 90 mm) CFU/4 hod (b)	Kontaktní desky (průměr 55 mm) CFU/deska	Otisk rukavice 5 prstů CFU/rukavice
A	<1	<1	<1	<1
B	10	5	5	5
C	100	50	25	-
D	200	100	50	-

Třída čistoty	Maximální přípustný počet částic/m ³ o velikosti rovné nebo větší			
	Za klidu		Za provozu	
	0,5 μm	5,0 μm	0,5 μm	5,0 μm
A	3 520	20	3 520	20
B	3 520	29	3 520 000	2 900
C	3 520 000	2 900	3 520 000	29 000
D	3 520 000	29 000	nedefinováno	nedefinováno

Technické vybavení

Zkušební laboratoř Oddělení nemocniční hygieny

Akreditace dle ČSN ISO/IEC 17025:2018

- ❖ Mikrobiologické vyšetření odebraných vzorků a vzorků vnitřního ovzduší
- ❖ Stanovení počtu částic čítačem částic

NÁRODNÍ AKREDITAČNÍ ORGÁN

Signatář EA MLA
Český institut pro akreditaci, o.p.s.
Olšanská 54/3, 130 00 Praha 3

vydává

v souladu s § 16 zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky, ve znění pozdějších předpisů

OSVĚDČENÍ O AKREDITACI

č. 30/2019

Fakultní nemocnice Olomouc
se sídlem I.P. Pavlova 185/6, 779 00 Olomouc, IČ 00098892

pro zkušební laboratoř č. 1607
Zkušební laboratoř Oddělení nemocniční hygieny

Rozsah udělené akreditace:

Zkoušení účinnosti sterilizačního cyklu sterilizátorů, mycího a dezinfekčního procesu strojového mytí, kultivační vyšetření biologických indikátorů sterilizace, odběr stěrů a otisků z povrchů, mikrobiologické vyšetření odebraných vzorků a vzorků vnitřního ovzduší, stanovení počtu částic čítačem částic vymezené přílohou tohoto osvědčení.

Toto osvědčení je dokladem o udělení akreditace na základě posouzení splnění akreditačních požadavků podle

ČSN EN ISO/IEC 17025:2018

Monitoring/tkáňové banky, léčiva

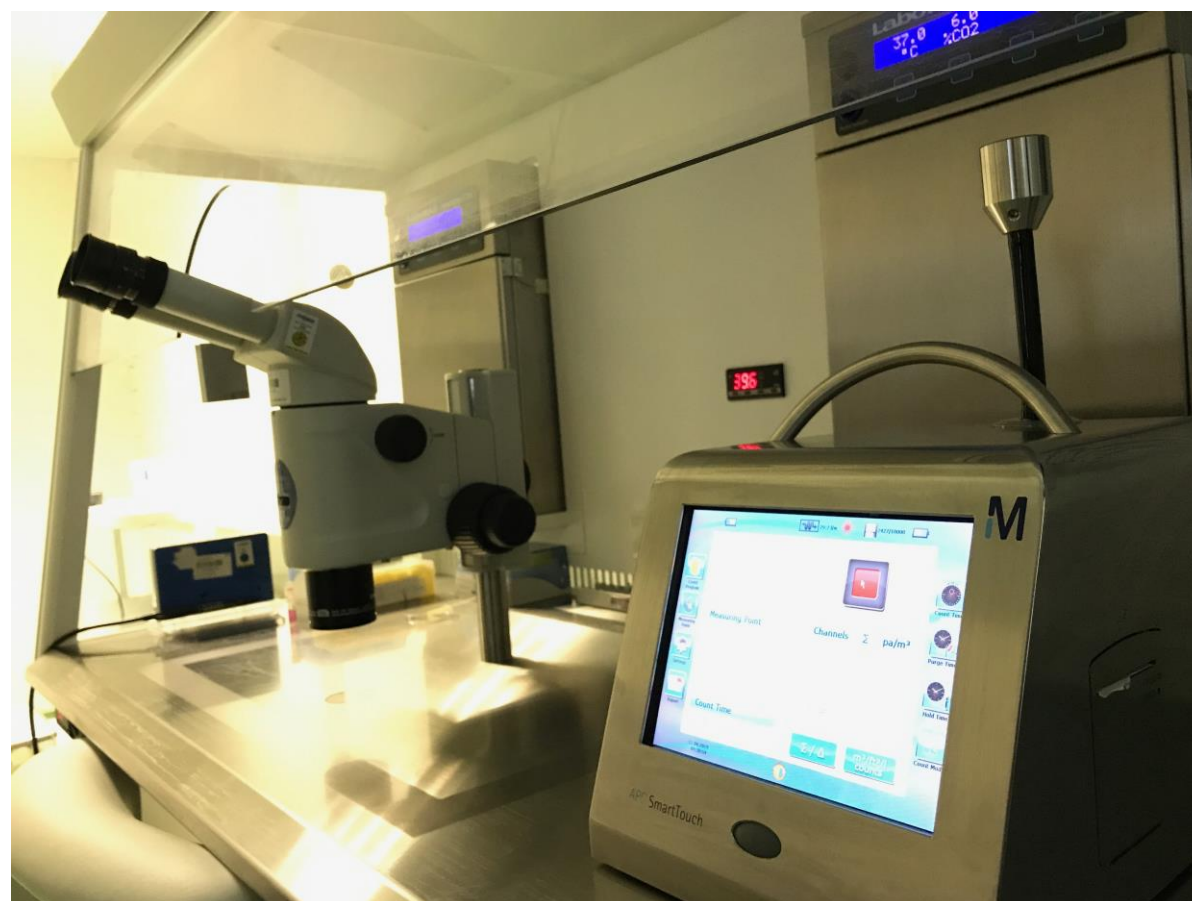
❑ KNM/radiofarmaka, CAR, TO, LÉKÁRNA/CYTO, OPSL, MIKRO/autovakcíny, HOK

❑ četnost odběrů ovzduší

- ❑ prachové částice 2 - 3x ročně
- ❑ mikrobiologické vyšetření 3 – 4x ročně

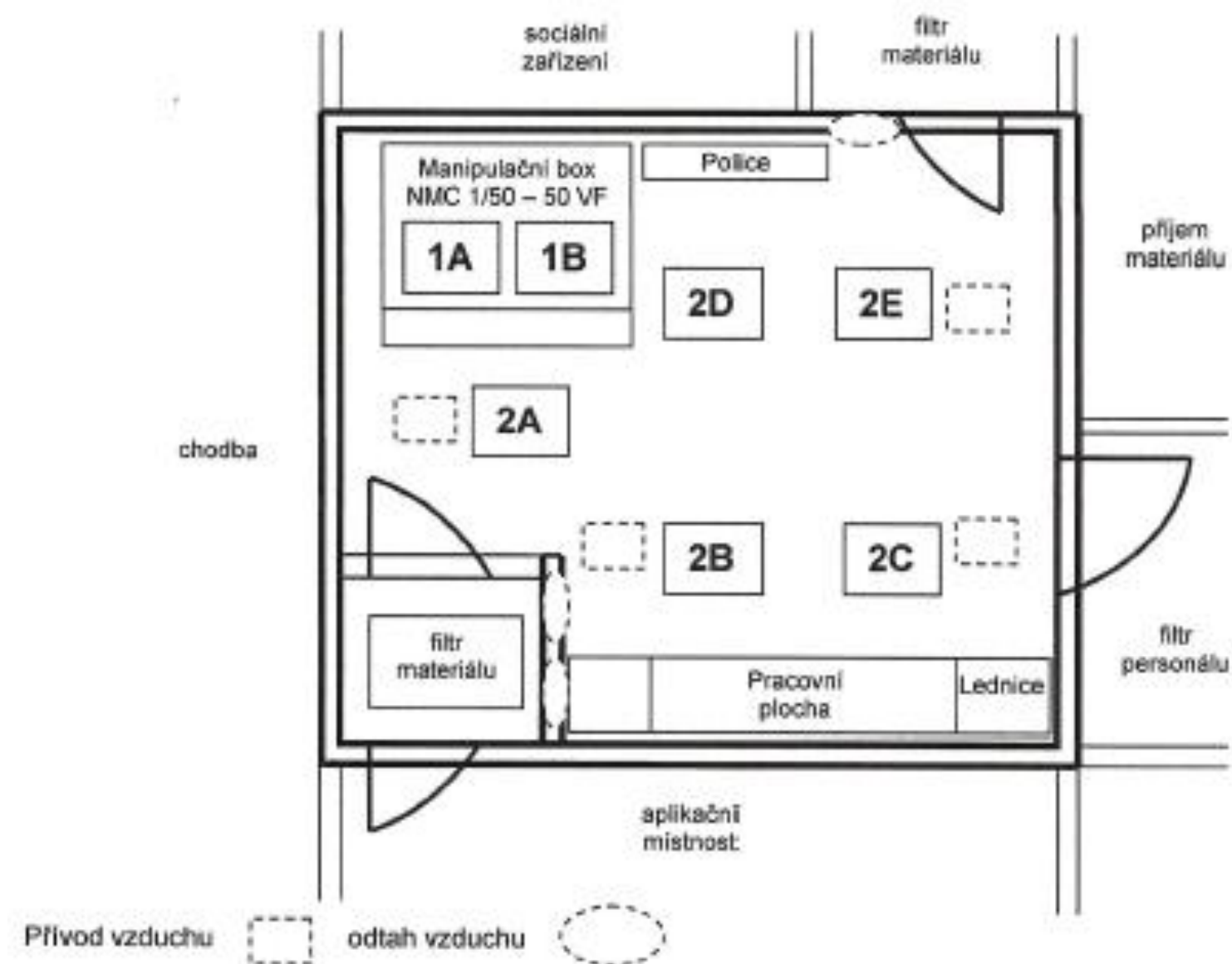
❑ třídy čistoty

- ❑ A: hazard boxy, laminární boxy
- ❑ C,D: místnosti

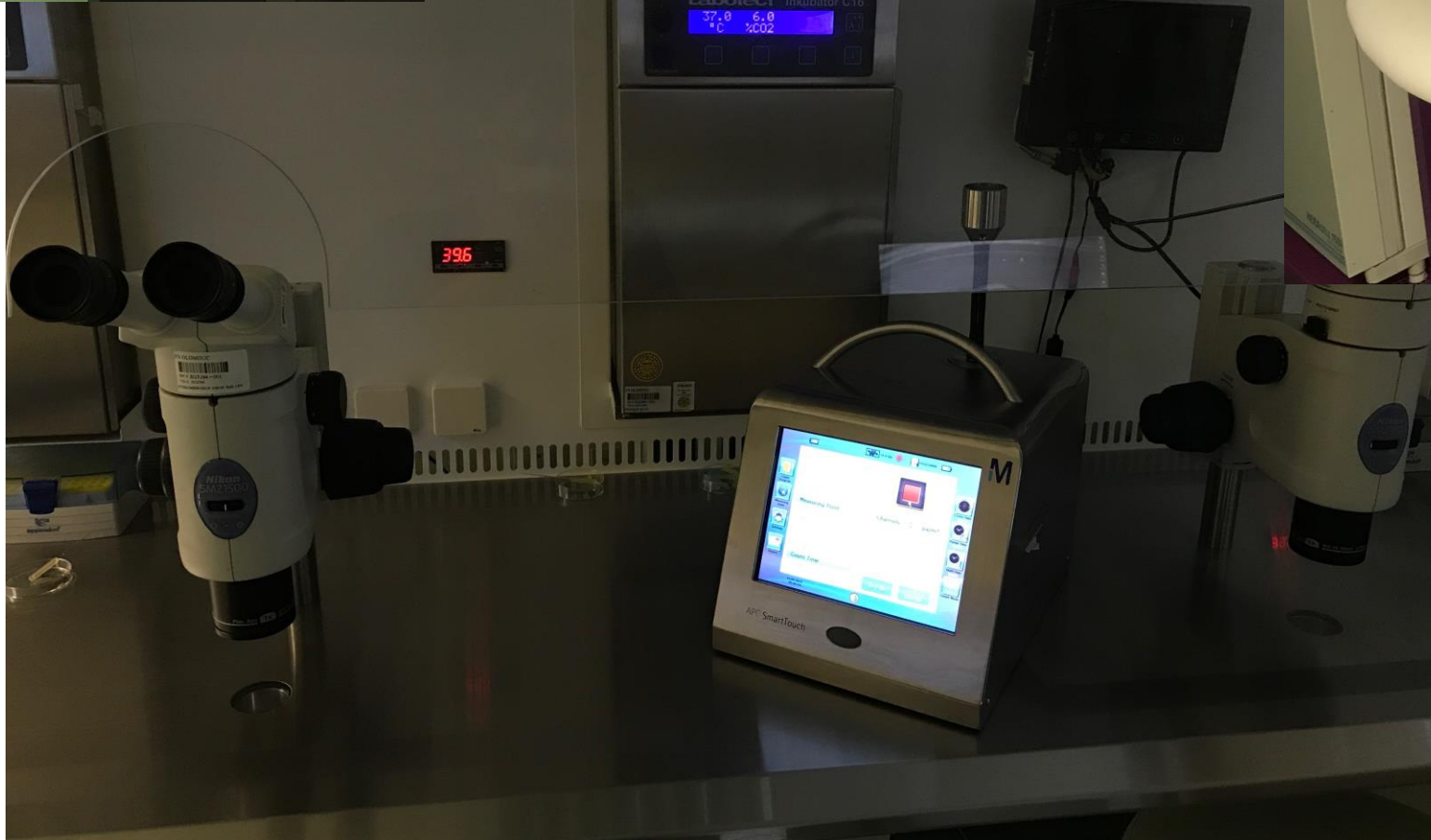

Měřicí místa:

1. Manipulační box NMC 1/50 – 50 VF, v.č. 5111
2. Laboratoř PET/CT, místnost A X 001150.

Centrum asistované reprodukce – Embryologická laboratoř

Monitoring/operační sály

- prostor operačního pole pod laminárním prouděním
 - Za klidu: třída čistoty ISO 5, 6 (analogue A, B)
- prostor operačního sálu
 - za klidu: třída čistoty ISO 7, 8 (analogue C, D)

Plánek operačního sálu č. 3 a č. 4

Metodika odběru

- ❑ odběr
 - ❑ za klidu/ověření účinnosti klimatizačního zařízení
 - ❑ za provozu/kontaminace prostředí personálem/ **akceptovatelný je simulovaný provoz**
- ❑ příloha č. 3 k vyhlášce MZ č. 6/2003 Sb.
 - ❑ ve středu místnosti ve výšce 160 cm nad zemí, event. jiné místo podle účelu vyšetření
 - ❑ po 20 min důkladného vyvětrání a po další jedné hodině uzavření oken, u klimatizovaných prostor odběry v prostředí bez provozu, nejdříve za 20 min od ukončení činnosti
- ❑ praxe tkáňové banky/léčiva
 - ❑ hazard boxy, laminární boxy: na pracovní ploše
 - ❑ místnosti: 160 cm nad podlahou
- ❑ praxe operační sály
 - ❑ na operační stole, ev. v bezprostřední blízkosti operačního stolu ve výšce operačního pole za provozu
 - ❑ prostor operačního sálu: 160 cm nad podlahou
- ❑ doba odběru
 - ❑ prachové částice: ČSN EN ISO 14644-1 Čisté prostory a příslušné řízené prostředí-Část 1: Klasifikace čistoty vzduchu
 - ❑ mikrobiologie: dle typu přístroje

Monitoring čistoty/Kontaminace vnitřního ovzduší zdravotnických pracovišť r. 2015

Měřicí místo	Třída čistoty		Zařízení č. 1			Zařízení č. 2			Zařízení č. 3		
			Počet částic/m ³		Počet mikroorganismů	Počet částic/m ³		Počet mikroorganismů	Počet částic/m ³		Počet mikroorganismů
			≥ 0,5 μm	≥ 5,0 μm	KTJ/m ³	≥ 0,5 μm	≥ 5,0 μm	KTJ/m ³	≥ 0,5 μm	≥ 5,0 μm	KTJ/m ³
ARO / KARIM	ISO 7		1 184 753 352 000	40 078 2 930	80	1 412 316 352 000	11 856 2 930	77	1 154 144 352 000	64 846 2 930	182
POR-GYN klinika operační sál	operační pole	ISO 6	740 433 35 200	17 359 293	30	11 068 048 35 200	116 154 293	61	7 172 373 35 200	4 980 293	0
	operační sál	ISO 7	432 298 352 000	35 791 2 930		7 103 133 352 000	46 078 2 930		2 405 563 352 000	2 519 2 930	
Supraseptický operační sál (kostní chirurgie)	operační pole	ISO 5	187 380 3 520	19 910 29	0	308 3 520	74 29	14	24 400 3 520	937 29	18
	operační sál	ISO 6	172 709 35 200	27 023 2 930		21 964 35 200	4 366 2 930		44 855 35 200	2 668 2 930	

Maximální přípustný počet částic dle ČSN EN ISO 14644

Kazuistika 1

Dne 21. 9. proveden na operačním sálu (tkáňové zařízení) periodický odběr vzorků ovzduší aktivní metodou Aeroskopem k mikrobiologickému vyšetření.

- odběr za provozu: byl proveden během pracovního programu operačního sálu
- v průběhu odběru vzorku ovzduší se na sále pohybovalo 19 osob (operační tým a studenti)

Odběrové místo	Třída	Počet mikroorganismů za provozu	
		KTJ/m ³	
		21. 9.	9. 10.
u hlavy pacienta (laminární proudění)	B	10	0
u nohou pacienta (laminární proudění)	B	0	0
u odtahu klimatizace	D	10	20
u anestezie vlevo	D	36	30

Staphylococcus sp.
Micrococcus sp.
Plísňové kolonie

Třída	Počet KTJ/m ³
A	< 1
B	10
C	100
D	200

S ohledem na výše uvedenou situaci byl proveden kontrolní odběr vzorků k mikrobiologickému vyšetření dne 9. září

- v průběhu odběrů vzorků ovzduší se na sále pohybovalo 6 osob.

Z uvedených výsledku vyplývá, že zvýšený počet osob v prostoru operačního sálu (týká se zejména studentů v rámci výuky) představuje vyšší riziko kontaminace ovzduší bakteriální a mykotickou flórou.

Kazuistika 2

Odběrové místo		Třída čistoty	95% UCL	Počet částic/m ³ za klidu		Počet mikroorganismů za provozu
				≥ 0,5 μm	≥ 5,0 μm	KTJ/m ³ *
Operační sál č. 1	operační pole	B	95% UCL	389	91	0
	operační sál	D		4 755	1 241	20 – 36
Operační sál č. 2	operační pole	B		286	88	0
	operační sál	D		4 382	1 121	20 – 32
Operační sál č. 3	operační pole	B		1 669	38	0
	operační sál	D		39 666	2 006	4 – 14

Po výměně HEPA filtrů

Odběrové místo		Třída čistoty	95% UCL	Počet částic/m ³ za klidu	
				≥ 0,5 μm	≥ 5,0 μm
Operační sál č. 3	operační pole	B	95% UCL	492	21
	operační sál	D		13 254	1 197

Měřicí místo	Č.	Měřicí body	Průměrný počet částic/m ³	
			≥ 0,5 μm	≥ 5,0 μm
Operační pole Operační sál č. 3 aseptický	4A	operační pole u nohou	122 049	11 779
	4B	operační pole u hlavy	147 232	13 004
Třída čistota A	4*	pod laminarizátorem	215 654	19 435
	95% UCL		213 966	16 250

Třída čistoty	Maximální přípustný počet částic/m ³ o velikosti rovné nebo větší			
	Za klidu		Za provozu	
	0,5 μm	5,0 μm	0,5 μm	5,0 μm
A	3 520	20	3 520	20
B	3 520	29	3 520 000	2 900
C	3 520 000	2 900	3 520 000	29 000
D	3 520 000	29 000	nedefinováno	nedefinováno

Kazuistika 3

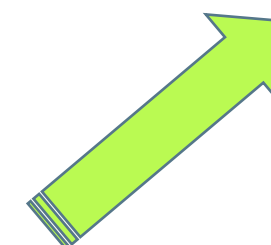
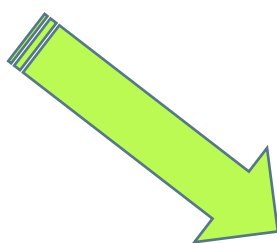
Třída čistoty	Maximální přípustný počet částic/m ³ o velikosti rovné nebo větší			
	Za klidu		Za provozu	
	0,5 μm	5,0 μm	0,5 μm	5,0 μm
A	3520	20	3 520	20
B	3520	29	352 000	2 900
C	352 000	2 900	3 520 000	29 000
D	3 520 000	29 000	nedefinováno	nedefinováno

Č.	Měřicí místo	95% UCL	Počet částic/m ³		Počet mikroorganismů
			≥ 0,5 μm	≥ 5,0 μm	KTJ/m ³
1	Laminární box 1 (A)	95% UCL	7	6	50 - 224
2	Laboratoř 1 (C)		364 519	6 202	300 - 360
3	Laminární box 2* (A)		7	7	262 - 344
4	Laboratoř 2 (C)		344 109	16 343	222 - 246
5	Laminární box 3 (A)		1 393	36	0 - 4
6	Laboratoř 3* (C)		126 509	8 764	52 - 88

Č.	Měřicí místo	95% UCL	Počet částic/m ³		Počet mikroorganismů
			≥ 0,5 μm	≥ 5,0 μm	KTJ/m ³
1	Laminární box 1 (A)	95% UCL	4	4	0
2	Laboratoř 1 (C)		280 645	20 432	0 - 2
3	-		-	-	-
-	Laminární box 2A (A)		0	0	0
4	Laminární box 2B (A)		0	0	0
5	Laboratoř 2 (C)	11 117	1 312	0 - 4	

* laboratoř bez VZT jednotky

Třída	Počet KTJ/m ³
A	< 1
B	10
C	100
D	200

- ověřit účinnost vzduchových filtrů vzduchotechniky v prostoru laboratoře odborníky v oblasti vzduchotechniky
- provést revizi účinností vzduchových filtrů ev. laminárních boxů
- v prostorech laboratoří s přímým větráním nutno řešit odvětrání místností nucenou výměnou vzduchu

DĚKUJI ZA POZORNOST